

salvum facere quod perie at 11 Hæc illis audientibus adjiciens dixit parabolam, eo quod esset prope Ierosalem, & quia existimarent quoddam confestim regnum Dei manifestaretur. 12 Dixit ergo Homo quidam nobilis abiit in regionem longinquam accipere sibi regnum, & reverti. 13 Vocatis autem decem servis suis, dedit eis decem mnas, & ait ad illos, negotiamini dum venio. 14 Cives autem ejus oderant eum, & mi etant legationem post illum, dicentes: nolimus hunc regnare super nos. 15 Et factum est, ut rediret accepto regno: Et iussit vocari servos quibus dedit pecuniam, ut sciret quantum quisque negotiatus esset. 16 Venit autem primus, dicens: Domine, mna tua decem mnas acquisivi. 17 Et ait illi: Euge bone serve, quia in nro dico faisti fidelis, eris potestatem habens super decem civitates. 18 Alter venit dicens: Domine, mna tua fecit quinque mnas. 19 Et huic ait: & tu esto super quinque civitates. 20 Et alter venit, dicens: Domine, ecce mna tua quam habui repositam in sudario. 21 Timui enim te, quia homo austerus est: tollis quod non posuisti, & meis quod non seminasti. 22 Dicit ei, de ore tuo te iudico serve nequam Sciebas quod ego homo austerus sum tollens quod non posui, & metens quod non seminavi. 23 Et quare non dedisti pecuniam meam ad mensam, ut ego veniens, cum ulutis utique exegissem illam? 24 Et astantibus dixit: Auferite ab illo mnas, date illi qui decem mnas habet. 25 Et dixerunt ei, Domine, habet decem mnas. 26 Dico autem vobis, quia omni habenti dabitur, ab eo autem qui non habet, & quod habet auferetur ab eo. 27 Veruntamen inimicos meos illos, qui noluerunt me regnare super se, adducite huc, & interficite ante me. 28 Et his dictis, præcedebat ascendens Ierosolymam. 29 Et factum est cum appropinquasset ad Bethphage, & Bethaniam ad montem, qui vocatur Oliveti, misit duos discipulos suos. 30 dicens: Ite in Castellum, quod contra vos est, in quod introeuntes, invenietis pullum asinae alligatum, cui nemo unquam hominum sedet, solvite illum, & adducite. 31 Et si quis vos interrogaverit: Quare solvitis sic dicitis ei, quia Dominus operam ejus desiderat. 32 Abiurent autem qui missi erant: & invenerunt sicut dixit illis, stantem pullum. 33 Solventibus autem illis pullum dixerunt Domini ejus ad illos: Quid solvitis pullum? 34 At illi dixerunt: Quia Dominus eum necessarium habet. 35 Et duxerunt illum ad Iesum, & iactantes vestimenta sua supra pullum, imposuerunt Iesum. 36 Eunte autem illo substernebant vestimenta sua in via. 37 Et cum appropinquaret iam ad descensum montis Oliveti, ceperunt omnes turbae discipulorum gaudentes laudare Deum voce magna super omnibus quas viderunt virtutibus. 38 dicentes: Benedictus qui venit Rex in nomine Domini, pax in caelo, & gloria in excelsis. 39 Et qui iam Phariseorum de turbis, dixerunt ad illum, Magister increpa discipulos tuos. 40 quibus ipse ait, Dico vobis, quia si hi tacuerint lapides clamabunt. 41 Et appropinquavit videns civitatem flevit super illam, dicens. 42 Quia si cognovisses, & tu, & quidem in hac die tua, quæ ad pacem tibi, nunc autem abscondita sunt ab oculis tuis. 43 Quia venient dies in te, & circumdabunt te inimici tui vallo, & circumdabunt te & coangustabunt te undique. 44 Et ad terram prosternebant te, & filios tuos qui in te sunt. Et non relinquent in te lapidem super lapidem, eo quod non cognoveris tempus visitationis tuæ. 45 Et ingressus in templum, cepit ejicere vendentes in illo, & ementes. 46 dicens illis, scriptum est, Quia domus mea, domus orationis est, Vos autem fecistis illam speluncam latronum. 47 Et erat docens quotidie in templo. Principes autem Sacerdotum, & Scribae, & Principes plebis quærebant illum perdere: 48. Et non inveniebant quid facerent illi. Omnis enim populus suspensus erat, audiens illum.

ARGUMENTVM cum Remissionibus.

Primo Vers. 1. Zachæus gaudens Christum excipit hospitio, ei- que Dominus dat salutem? De quo tractavi tom. 4 cap. 19. Secundo, Vers. 12. Proponit parabolam Viri nobilis, qui suas mnas

inter servos distribuit, ab eisque earum locum re- poscit; quod hic est explicandum. Tertio, Vers. 29. In die palmarum Ierusalem cum triumpho, & acclamatione Hosanna, ut verus Rex, ac Messias, ingreditur? Quod exp- vitom. 4. cap. 40. Quarto, Vers. 41. Videns civitatem fleit super illam, pravi- dens eius

ejus excidium per Titum, de quo dixi tom. 4. c. 41. Mnæ distribuuntur. Luc. 19. n. 12. Homo quidam nobilis abiit in regionem longinquam accipere sibi regnum, & reverti. Num. 13. Vocatis autem decem servis suis, dedit eis decem mnas, & ait ad illos negotiamini dum venio.

VERSIONES.

Syriac. n. 12. Vir unus filius cognationis magnæ. Arabicus. Homo quidam de genere nobili. Persicus. Magnus quidam natus genere magno cum exercitu multo. Græcus. Maximo stemmate natus. Æthiopic. Ut regem facerent eum. Persic. n. 13. Convocabat decem viros è juvenibus suis. Arabicus. Mercamini his usque ad tempus reditus mei. Alter. Persic. Mercator quidam, &c. decem mnas pecuniæ dedit, &c. Mercaturam facite.

EXPOSITIO I.

1. Syriacus. D. Cyr. Homo quidam nobilis: Ipsemet Christus HD. significatur nobilis; seu, ut habet Syriacus: Filius cognationis magna: Nobilissimus; nempe, ut ait D. Cyrillus citandus: ex Patre, ut pote, vero deo: & ex matre, ex semine Regio David, Abiit: nempe, è terra: in regionem longinquam: in caelum, scilicet; quod maxime à terra distat: Accipere sibi regnum: Nam quamvis ab æterno illud obtineat, ut verus filius dei: tamen per Ascensionem ut verus filius dei: tamen per Ascensionem ut homo accepit: Titus. Theophylact. Euthym, Et reverti: post longum temporis spatium ad iudicium universale, iuxta divinum decretum, ut Angeli dixerant in gloriosissimo Ascensionis die: Actor 1. n. 11. Hic Iesus, qui assumptus est vobis in caelum: sic veniet, quemadmodum vidistis eum euntem in caelum. De qua res Petrus agens Actor. 3. n. 21. ait: Iesus Christum, quem oportet quidem caelum suscipere; usque in tempore restitutionis omnium. 2. Vocatis autem decem servis suis: Id est, quos domi habebat, nec enim omnibus omnia committenda sunt; ideo non alios assumit, & hic ponitur numerus certus pro incerto, ut notat Euthym, & ait: Numerus denarius hoc loco multitudinis demonstrat manifestariis et, tam de servis, quam de mnis. Et pergit Textus: Dedit eis decem mnas: Ac proinde singulis

unam mnas, Mna, vox est græca, quæ apud Latinos idem valet, ac Mina: libra pecuniaria erat. Mina autem erat duplex, una Attica, quæ continebat drachmas centum, Drachma autem idem est, ac Iulius Romanus, sive regalis Hispanicus; ut testatur Budæus lib. de ass. Hebræa verò mina erat duplo major, continebat enim duas libras cum dimidia, Ezech. 25. n. 12. Mina ergo Hebræa argentea 240. Iulios Italicos, sive regales Hispanicos habet: cum autem Christus locutus fuisset Hebræa lingua de mina Hebræa intelligimus. Es ait ad illos, negotiamini: Vult Christus D. ut talentis, donis, ac gratis ab ipso acceptis semper operemur, & nunquam quiescamus; sed semper nos exerceamus in dei mandatis, ita ut vita nostra nesciat otium, sed perpetuum negotium lucri spiritualis. Hinc ait Apostolus 1. Corinth. 12. n. 7. Unicusquisque enim man- festatio spiritus ad utilitatem: Ad utilitatem, nempe tam sui, quam totius corporis Ecclesie, ad negotiumque spirituale; tam sui ipsius quam proximorum, ut ibi explicant D. Chrysostom. D. Thomas, D. Remigius: Dum venio: Vult Christus D. quod quoad sumus in hac vita mortali, indefinenter operemur donec ipse veniat, non solum ad iudicium universale, sed etiam particulare uniuscuiusque.

QUESTIO I.

Quare Christus D. hic proponit hanc parabolam, cujus sensus magis hic explicatur?

M Vli graves Auctores ut Maldonatus, Cornelius à Lapide, & alij tenent, quod hæc parabola eadem sit cum illa de Talentis quam scribit D. Matth. 25. n. 14. 15. 16. quod tamen distinguatur, ex multis verificatur, multiplicique differentia ostenditur Nam illic talenta dantur ad negotiandum, hic mnæ, illic uni quinque, alij, duo, alij unum, hic vero singulis singula dantur mnæ. Illic tres servi sunt, hic decem. Illic servus piger talentum abscondit in terra, hic asservat in sudario. Illa parabola dicta est Ierolymis per ingressum domini in Ierusalem cum ramis palmarum, ut describitur Matth. 21. Ista verò prope Ierusalem ante dictum ingressum, qui statim describitur ab Evangelista hoc capite à n. 29. Conveniunt doctores, quod iste homo nobilis, Christus D. sit D. Basil. in Isai. 33. & ait, Quemadmodum generosos dicimus eos, qui ex regali sanguine prognati sunt; sic præ nobilis & generosus est, qui ex essentia Patris subsistit. Euthym. inquit: Seipsum significat Christus hominem quidem, qui hominem assumpsit, præclarum verò genere, utpote filium Dei: Beda ait, Nobilem intelligit, id est, filium Regis Davidis, homo nobilis ille est; cui casus clamabat: Fili David miserere mei. Solus simpliciter Christus dicitur nobis secundum divinitatem ex Patre; & secundum humanitatem Regio sanguine ex Matre. Non verò ita conveniunt, quænam sit ista Regio longinqua, in quam homo abiit. Multi tenent,

renent, quod sit multitudo gentium, quae longè erat à fide Dei, in quam abiit, ut ex ea congregaret regnum. Ita D. August. lib. 2. qq. Evangelic. q. 49. & ait: Regio longinqua, est ecclesia gentium usque ad fines terrarum. Et subdit D. Augustinus: in fine mundi revertetur congregandos dispersos ex Israël, ac ad eos illuminandos. In eadem sententia est Beda, D. Basil. in cap. 31. Isaiæ.

7. Communis & vera expositio; per terram longinquam, intelligit cælum. Ita Titus Bostrensi. Theophylact. Euthym. D. Bonaventura. A bertus Magnus. Quid enim magis distat à terra quam cælum? & quæ terra magis longinqua, quam cælestis? Vnde qui in cælum volunt evolare à longinquo debent cor habere à terra: Hinc de Justis & Sanctis ait Isai. 33. n. 17. Regem in decore suo videbunt oculi, ejus cernant terram de longè. Qui enim ita sunt anima à terra separati, ut terram distanter, ac remotissimè videant; ipsi regem Christum in decore gloriæ ac majestatis suæ vident.

8. Quæstio tamen principaliter inquiri; quare Christus D. in præsentem, hanc proponit parabolam; Ad quod respondemus ex communibus Auctorum placito, quod discipuli; & alij multi, qui aderant, putabant, Christi regnum esse temporale, ideoque inter eos contentio orta est, quis eorum esset major? Matt. 18. n. 1. & de Christi regno. 20. 21. indeque existimabant Ierosolyam petere, ut totius regni curiam, ac metropolim, ut ibi se regem declararet, ac manifestaret: Et tunc ipsi discipuli sibi persuadebant, ut notat Francisc. Lucas, Magnos futuros. Hanc inanem, ac falsam eorum opinionem, præsentem parabola refutat Christus, docetque regnum suum modo non esse manifestandum Ierosolyms; sed quod modo abiit in regionem longinquam, nempe cælum, accipere sibi cælum, & tunc in fine mundi revertetur; & regnum suum coram omnibus manifestabit; & quod discipuli, tunc sedebant cum eo judicante, cum tot, ac tantis meritis, tunc erunt sublimati.

9. Tota hæc expositio patet ex Textu Evangelistæ, superiori vers. 11. Nam cum Christus dixisset, quod venerat salvum facere, quod perierat: subdit Evangelista: Hac illis audientibus adjiciens dixit parabolam, eo quod esset prope Ierusalem, quia existimarent, quod confestim regnum Dei manifestaretur: Aut Homo quidam nobilis. Christus D. ut ait Theophylactus, ut verus Deus agnovit corda eorum, ut etiam notat Beda, hanc falsam opinionem eorum corrigit, eos dissuadens à falsa sua estimatione, & veritatem nudam eis aperit, & hoc solum est Divinæ virtutis, & non humanæ.

10. Cum Holofernes, qui existimabat se cælum tangere, astris imperare, & orbem terrarum pedibus conculcare, venisset cum copioso exercitu in terram Iuda, & cum vidisset quod habitatores illius se præparabant ad prælium de hoc, ut pote, de re nova admiratus quæsit; quænam gens esset illa? Achior Ammonita, ac dux Ammonitarum, multa magnalia dicit, ac narrat de populo Hebræo, & quanta miracula pro eis Deus in Ægypto operatus sit & quod ad ejus transitum mare rubrum sit divisum, & Iordanis dedit locum: qui tandem

concludit quod si ille populus est in amicitia Dei sui: Non poterimus resistere illis, quoniam Deus eorum defendet illos: & erimus opprobrium universæ terræ: Quibus additis, Tunc irati sunt omnes magnates Holofernis, & cogitabant interficere eum, dicentes ad alterutrum. Quis est iste, qui filios Israël posse dicat resistere regi Nabuchodonosor, & exercitibus ejus? Iudith. 5. n. 26. & ipse Holofernes vehementer est indignatus Iudith. 6. n. 1. eod quod illis prophetizaret malum. Sed unde homo Ammonita, ac alienigena audeat prædicere coram toto exercitu Chaldæorum, præsentem superbissimo Holoferne, ac ejus elatione inflatis, quod totum orbem uno ictu jugulare possent: ac tam disertè eis Carthus. prophetizare destructionem, & devastationem Serrarius. ac opprobrium: Cartusianus, & Serrarius & alij docent, quod hoc dixit homo motus, & excitatus à Divino Spiritu: nam homines multà suâ præsumptione affectos, ac multâ spe conceptâ prospera fortuna repletos, velle ab his dissuadere, non humani est ingenij, sed Divinæ virtutis: et nunquam Achior talia præfumeret, nisi Divina virtus eum commoveret, ac excitaret. Vnde de eo dicere possumus id quod David de se dicebat Psal. 39. n. 11. Non abscondam veritatem tuam à concilio multo: Cum enim gratia esset munitus, & roboratus, ut explicat D. Augustin. Incognitus, & alij, sincerè veritatem dixit in concilio multorum.

Cum Joseph esset in carcere, simul cum eo essent duo Eunuchi Regis Pharaonis, pincerna nempe, & pistior, unusquisque vidit somnium suum. Pincernarum præpositus narrat somnium suum; quod de bona fortuna explicavit Ioseph; quod videns pistior narrat somnium suum, sibi persuadens similem fortunam audire, ut advertit Lippoman. ad illa verba Videns Pistorum magister, ait, verisimilia, & fausta ratus suum sibi somnium boni aliquid præsignare. speransque ipse gratia audire, narrat ei Philo. somnij sui visionem. Philo ait: Deceptus bona spe alterius narrare incipit somnium. Valde tristitia, & infausa ei pronuntiat: Tres adhuc dies sunt, post quos auferet Pharaon caput tuum: Genes. 40. n. 18. Et quomodo Ioseph homini, qui sibi bene fortunata promittebat, tam clarè, & apertè horribilia, & tristitia denuntiat, ac declarat Ioseph. Scribitur Genes. 49. n. 24. Sedit in forti arcus ejus, id est, ejus animus totus erat in Deo forti Israël; ut explicat Rupert. Abulens. lens. Caictan, & alij, non timeret fratrum machinationes, carceris labores, ne unquam verba adulatoria, ac placentia diceret: & inde homo, qui totus erat in Deo forti Israël, audeat in faciem dissuadere hominem à falsa spe, ac vana præsumptione de fortuna, quam pro certo habebat. Cardinalis Viganus, Verb. Prælat. Refertur à Iohanne d. Hay hic qui sic ait: Rectè quidem sedit in forti, quem nec fortuna corrupti iniquitas, nec cogitaverat, nec adulationis decepti dolosè abscondendo veritatem.

D. August. Regnum, Ecclesia Gentium.

Beda. D. Basil.

7. Tit. Bost. Theophyl. Euthym. D. Bona. Alb. Magn.

Ad Christi regnum cælum, qui terram acspiciunt. Isai. 33.

8.

Verus sensus totius parabole. Matt. 18.

Fr. Luc.

9.

Sensus ex Textu apertus, ac manifestus.

Theophyl.

Beda.

10.

QUESTIO II.

Quare iste homo abiens in regionem longinquam dicitur nobilis, non verò ille peregrè profectus apud D. Matthæum?

12. A It Noster Evangelista in præsentem: Homo quidam nobilis abiit in regionem longinquam: Aliter apud Matth. 23. n. 14. in simili Parabola de talentis distributis dicitur: Homo peregrè profectus: Quæstio præfens est: Cur in hac nostra parabola, Homo dicitur nobilis, non verò in illa alia Matthæi? quod maxime est inquirendum, cum in utraque parabola idem videatur significari.

13. Respondeo, & rationem colligo ex ipso textu; dicitur quod iste homo nobilis abiit in regionem longinquam accipere sibi regnum: Ac proinde pro magno decore, ac gloria ipsius regni dicitur, quod accipiens illud; nobilis erat; nam ut ait Ecclesiast. 10. n. 17. dicitur: Beatus terra, cujus Rex nobilis est: Septuaginta: Cuius Rex tuus filius inuenerunt: Venatus: Si Rex eius fueris filius nobilium. Alii legunt: Filius Heroam: Vatablus; filius Candariorum: Montan. Beatus inuenerunt, & terra, Rex filius heruum: Ac si hoc non sit tantum una beatitudo, sed multiplex; Ad terræ felicitatem, ac regni beatitudinem maxime spectat Princeps & Rex ex illustri prosapia natus: veniunt enim cum femine mores.

14. Nascitur Moyses in Ægypto ex humilibus, ac pauperibus parentibus sub jugo Pharaonis viventibus; qui urgente regis præcepto, ipsum in fluminis ripa expositum deseruerunt. Deo disponente, advenit filia Pharaonis, ac regni Princeps ad fluminis ripam, eum à fluvio accepit, & in filium adoptavit, ut scribitur Exod. 2. n. 10. Quem illa adoptavit in locum filii, vocavitque nomen ejus: Moyses, dicens, quia de aqua tui cum, Maxime summa, & alta Dei providentia in hoc casu resplescit, ut puer servaretur in vitam, & à morte liberaretur, poterat inveniri à quodam paupere piscatore, vel à aliquo humili homine illic transeunte: sed nullo alio invenitur nisi à filia Pharaonis, & à regia, ac principe Virgine. Ordinabatur Moyses à Deo, ut totius sui populi esset princeps, & dux; & cum ex vilibus parentibus esset natus, assumitur à filia Pharaonis in filium, ut Deo providente, viles natales, quos natura dederat, exuat, & nobiles; ac illustres, & regales parentes per adoptionem acquirit, ne sine nobilitatis decore ad populi regimen, ac ducatum ascē dat, ne ex servili opere ad principatum aumat. Ad hoc tendit Sanctus Macharius homil. 9. & ait: Cum Deus prænoscet, & p. Jordanis se Moysen futurum ducem, & redemptorem populi, effecit, ut adoptaretur à filia Pharaonis: Ne ex servo princeps crearetur, id est adoptatur in filium à Regis filia, ut regali palatino more enutritus adaptaretur regiminis clavum.

Raro quis aptus ad palatium sine nobilitate.

Macharius.

15. In primo rerum volumine valde diversè Sylvester in Evang. T. m. 11.

modè se habuit Deus in hominis creatione, ac dum alia producuntur ait Deus: Fiat lux, fiat firmamentum, geminet terra herbas virentem: At cum Deus accedit ad hominem formandum, ait: Faciamus hominem ad imaginem, & similitudinem nostram, & præstet omni quod movetur in terra: Genes. 1. n. 26. Cum alia fabricantur, veluti denotatur, quod ex præexistente materia fiant, ut lux firmamentum, ac virens herba: At dum ad hominem condendum acceditur, stylus mutatur, & ait Deus: faciamus hominem: ac si digito designans, quod hominem per se ipsum crearet, ac gigneret: Cur ergo p. aliis in homine componendo se voluit Deus ostendere auctorem, conditorem, ac genitorem? Rationem indicat illa particula: præstet omni, quod movetur in terra. Creabatur homo ad principatum; inde conveniens fuit ut præ ceteris, magis illius excellens nobilitas eximeretur, ac declararetur, quantum homo super ceteros creatione, ac veluti generatione eminebat. D. Basilus Seleucus Oratione 1. ait: Operiebat hominem præcavari, qui regali throno conduceret; Quapropter, vel nondum formatus homo à conditoris consideratione, Dei consiliis commendationem, & præmium accepit. Faciamus hominem ad imaginem nostram. Antiquiorem conditione suam honorem suscepit. Optime scit Deus, quod multum ad principatum conducit generis nobilitas, & ideo in primo exordio magnum nobis dat documentum, quod ad principatum non assumatur nisi illi, in quo generis claritas resplescit; & inde tantam generis nobilitatem providit Adamo.

Disponens Deus Sacerdotes in populo mandavit Moyse Numer. 1. n. 10. Aaron autem & filios eius constituit super cultum Sacerdotum: Et cur tam eximius honor non ad filios Moyses, sed Aaronis deferretur, cum Moyses esset charior Deo, & principalior in populo, & operibus, ac miraculis illustrior? cur ergo magis Sacerdotium filios Aaronis, quam Moyses designatur? Etsi Moyses principalior esset; uxor tamen ejus Æthiopsilla erat; Deus autem noluit, ut ille qui assumebatur ad sacerdotii apicem, maculoso sanguine, aut genere deturbaretur. Theodoret. in cap. 18. Judic. ait: Solus Aaronis genus suscepit Deum in officio Sacerdotali; Existimo propterea quod legiflor uxorem duxerat alienigenam; eos, qui ex ipso nati erant, iniquos referri in numerum Levitarum, aut Sacerdotum, ne contumelia afficeretur dignitas Sacerdotalis, si exprobraretur cognatio. Habebant filii Aaronis matrem ex tribu Juda: Habebant & filii Moyses Æthiopsillam matrem: Ne ergo Sacerdotalis dignitas macularetur ex genere, illi ad tantum fastigium elevarunt, quorum nobilitas parentes commendabat.

Vera tamen nobilitas non desumitur tantum ex genere; sed potius ex bonis, ac sanctis operibus. De Jobo scribitur e. n. 3. Erat vir ille magnus inter omnes orientales: In Catena Græca habetur. Erat homo ille nobilis inter Orientales. Origenes statim citandus: fuit homo de genere optimo ex partibus Orientis: Quæ verba T. t. magnam

Ad profectum me conditorem charitatis generis.

D. Basil. S.

16. Numer. 3.

Natalium nobilitatem xim. decet in marcos viros.

Theodor.

17. Job. 1. Græc.